

φαλάγγι

Τρίτη, 28 Αυγούστου 2012
6:34 πμ

Σημασία:

φαλάγγι (το) {φαλαγγ-ιού | -ιών} **1.** τριχωτή αράχνη, το δάγκωμα τής οποίας θεωρείται δηλητηριώδες • **2.** ΝΑΥΤ. (α) μακρόστενο δοκάρι που χρησιμεύει για να ρυμουλκηθεί το πλοίο από τη θάλασσα στην ξηρά (β) δοκάρι που χρησιμοποιείται στη ναυπηγική και τοποθετείται κατά μήκος τής σχάρας στη ναυπηγική κλίνη • ΦΡ. **παίρνω (κάποιον) φαλάγγι** (i) παίρνω (κάποιον) στο κυνήγι: οι εχθροί τούς πήραν φαλάγγι ΣΥΝ. τρέπω σε φυγή (ii) πετυχαίνω συντριπτική νίκη εις βάρος (κάποιου). — (υποκ.) **φαλαγγάκι** (το).

Screen clipping taken: 28/8/2012 6:36 πμ

Εγκυκλοπαιδικά

Μετά την σχάρα, στο έδαφος τοποθετούνται τα φαλάγγια* (ξύλινα τετραγωνισμένα δοκάρια) κάθετα τοποθετημένα σε σχέση με τα βάζα, τα οποία αλείφονται προηγουμένως με λιωμένο λίπος, προς διευκόλυνση του ολισθήματος των [βάζων](#).

Ετυμολογία:

Από το αρχαιο ελληνικό φαλάγγιον υποκοριστικό του φαλαγγ.

171 Μπαμπινιώτη - Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας - Β' έκδοση 2005

Γενικά μου φαίνεται λίγο τραβηγμένο απ τα μαλλιά. Ένα βασανιστήριο ή μια στρατιωτική μονάδα να δώσουν το όνομα σε ένα μηχανισμό του ναυπηγείου. Ο Μπαμπινιώτης πεταξε την παρολα του χωρίς καμμία εξήγηση. Ίσως επειδή το φαλαγγί είναι συμπαγές επιταχυνομένο και και σαρωτικό. Είχαν όμως τετοιο επιπεδο φαντασίας και γνώσεως οι караβομαραγκοι του μεσαιωνα;

Όμως η κοινή ονομασία για τον ασπαλακα (αρχ. ασπαλαξ), δηλαδή των τυφλοπόντικα είναι **σπαλάγγι**.

Το αναφέρει ο Ν. Πολίτης στις Παραδόσεις (335)

Ο Κοραής στα ΑΤΑΚΤΑ το διορθώνει σε **σφαλάγγι**

Το **σφαλαγγί** δρα **υπογείως** και αναλογα το **φαλάγγι** δρά **υποβρυχίως**.

Σχολία

φαλαγγα βασανιστήριο : κύπημα των πελματων με χοντρό ξυλο. Ο τιμωρουμενος εχει δεμενα τα ποδια του αναμεσα σε δύο ξυλα. Ταξύλα τα λενε (κακώς) φαλαγγες, εξου και το ονομα του βασανιστηριου. Το αραχαιο ονομα ηταν [ΠΟΔΟΚΑΚΚΗ](#). Πρόκειται για ένα όργανο ξύλινο, αφού τον 4ο αιώνα αναφέρεται συνήθως ως **ξύλον**, στο οποίο προσδενόταν το πόδι με αποτέλεσμα την ακινητοποίηση του σώματος. Ήταν στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου της Ηλιαίας να επιβάλει αυτόν τον περιορισμό, ο οποίος δεν λάμβανε χώρα σε κλειστό χώρο αλλά γινόταν δημόσια, «ώστε να μπορούν να τον δουν όλοι δεμένο», όπως σχολιάζει ο Δημοσθένης. Αρχικά λοιπόν ο περιορισμός στην **ποδοκάκκη** είχε προεχόντως ατιμωτικό χαρακτήρα, στοχεύοντας ιδίως στη δημόσια διαπόμπευση, στη συνέχεια όμως η χρήση του οργάνου αυτού γενικεύθηκε μέσα στη φυλακή.

16/11/2011

ΑΛΛΑΚΤΟΝ.

Ἄλλακτον. Flagellum. Nicetas in Andronico Comneno lib, 11. *ἔστιν ἄλλο δὲ ἀλλακτῶν ἐπιπέδον δίδεται. Basilic. Eclog. IX. ὁ ἔχων γυναῖκα καὶ παῖδας, διὰ δίδεται ἀλλακτῶν σωφρονίζεσθαι. καὶ ὁ μὴ ἔχων διὰ καὶ τῇ αὐτῇ ἀπειπίπῃν ἀμαρτία, διὰ ἐξ ἀλλακτῶν σωφρονίζεσθαι. Atque hæc totidem verbis apud Harmenopolium lib. vi. tit. viii. & Artaliatem tit. ...*

ΑΛΛΑΚΤΟΝ.

Ἄλλακτον. Flagellum. Nicetas in Andronico Comneno lib, 11. εἰσὶν μὲν δὲ ἀλλακτῶν ἐπιπέδουσι δαίδηκα. Basilic. Eclog. 1X. ὁ ἔχων γυναῖκα, καὶ πορνείων, διὰ δαίδηκα ἀλλακτῶν σωφρονίζεσθαι. καὶ ὁ μὴ ἔχων διέ, καὶ τῇ αὐτῇ περὶ πύλων ἀμαρτίας, δι' ἐξ ἀλλακτῶν σωφρονίζεσθαι. Atque hæc totidem verbis apud Harmenopolium lib. vi. tit. viii. & Artaliatem tit. 1XX. Ecloga II. Leonis & Constantini. εἴ τις δακμαῖζι χεῖρ, διὰ ἐσκλησίας πρὸςφυγε ἀπέρου γὰρ οἶον δῆποτε, ὁ πύτ δαίδηκα ἀλλακτῶν λαμβάνετω. Quid autem ea propriè sint, optimè discimus ex Thomâ magistro in Argumento βαλεφχων. Aristrophanus, παλάτην τῷ πηκτῇ δυσφορῶν ἢ δόνου, καὶ λειντῶν τῇ ῥόπαλον ἔχων τρέπον τὸ ἤρακλεις μετὰ ξασθίε οἰκίτου ὄνου ἐπικημῆν, τῆς αἰμοῖς διέ ἀνάφορον φέροντ, ὁ ἀλλακτῶν δημοδεστέρας καλῶν. Ridiculè faciunt, qui interpretantur magistratus, aut arparitores.

9245.46

Ο Νικήτας ο Χωνιάτης στο Βιο του Ανδρονίκου Κομνηνου αναφέρει το αλλακτόν ως ποιη. Από το αλλαγιον = εναλλαγη και κατ' επεκτασιν βάρδια, φορά, επιστρωση . Αντιστοιχο του σημερινου **ένα χέρι ξύλο**, τρια χέρια μπογιά.

Ξενόγλωσσα

Ιταλικά

falange , toro σφαλαγκι, τυφλοποντικας και κατ. επεκταση ποντικι > Torolino λέγεται ο Ιταλός Mikey Mouse.

Αγγλικά

phalanx

Γαλλικά

phalange, taure = ασπαλαξ

Εικόνες

Αρχαία σπλιτική φαλαγξ

Μεσαιωνική φάλαγξ

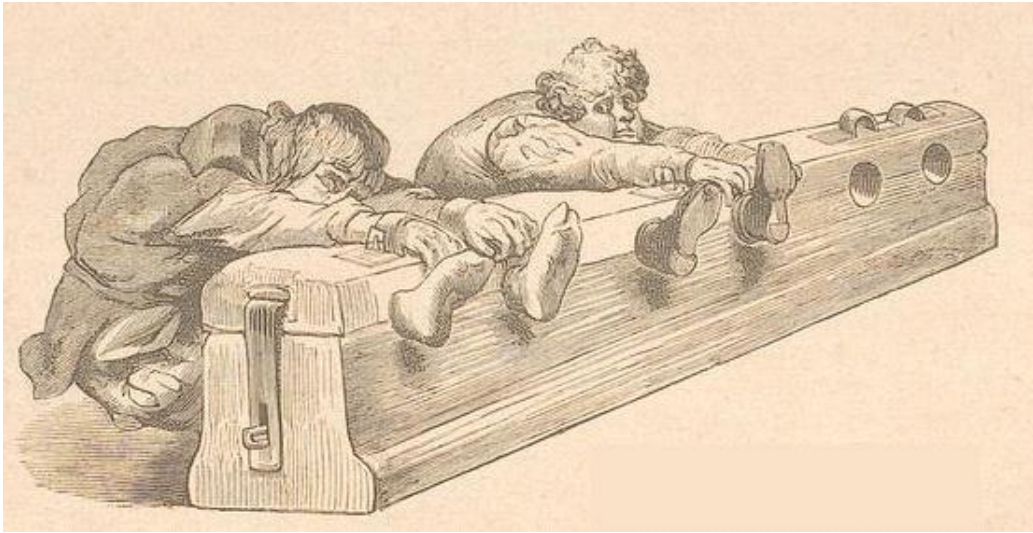
φαλαγξ

το βασικό στοιχείο μάχης για τους Ελληνικούς Στρατούς ήταν ο στίχος (γραμμή) ή ενομοψία (από το ομνύω, ὠμνυσον = ορκίζομαι), με δύναμη 8–16 ανδρών, υπό ένα δέκαρχο βοηθούμενο από ένα διμοιρήτη και δύο δεκάστερους (δεκανείς;). 4–32 ενομοψίες έκαναν ένα λοχό με επικεφαλής ένα λοχαγό. Κατά τον Αιλιανό και τον Ασκληπιόδοτο ένας λοχός ήταν ένας στίχος της φάλαγγας. Μια τάξις (ή μοίρα ή μόρα κατά τους Λάκωνες) ή μεγάλη μονάδα οπλιτών (500–1500 άνδρες) υπό στρατηγό. Το ολόκληρο στρατεύμα καθοδηγείται από το συμβούλιο των Στρατηγών. Ο Γενικός Αρχηγός ήταν ο πολέμαρχος ή στρατηγός αυτοκράτωρ.

φαλάγγι

ΤΟ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΦΑΛΑΓΓΑΣ Η ΑΡΧΑΙΑ ΠΟΔΟΚΑΧΗ

Φράσεις

Από εδώ προέρχεται και η έκφραση «Μας πήραν φαλάγγι», (μας υπερφαλάγγισαν) γιατί όταν το σκάφος καθελκύεται βρισκόμενο επάνω στα βάζα, γλιστρά πάνω στα φαλάγγια στην αρχή πολύ σίγα, εν συνεχεία όμως αναπτύσσει ταχύτητα και δεν σταμάτα με τίποτα.

Βιβλιογραφία - Συνδεσμοί

1. 171 Μπαμπινιώτη - Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας - Β' έκδοση 2005
2. <http://www.faneromeni.gr/gr/pages/view/vaza/>
3. Αρη Στουγιαννιδη - Βρε ζώνον! http://www.stougiannidis.gr/hypoglossal/32_pontikos.html

Copyright© 2012 by Aris Stougiannidis